

ชุมชนแห่งการเรียนรู้: แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บาร์บอมจากวัตถุดิบทางการเกษตรชุมชน เพื่อสร้างอัตลักษณ์และการพึ่งพาตนเอง

เสาวลักษณ์ เรืองศรี^๑ รตานรี สุทธิพงษ์^๒

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอมโดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรชุมชนอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านกลไกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีการนำน้ำมันแมคคาเดเมียเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลผลิตเมล็ดแมคคาเดเมียชุมชนสะเมิงได้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีคุณภาพ การนำน้ำมันแมคคาเดเมียมาศึกษาพบว่า มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าสารมาตรฐาน เมื่อทดสอบด้วยวิธี DPPH และ ABTS การนำน้ำมันแมคคาเดเมียมาเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์บาร์บอม ในอัตราส่วนที่เหมาะสมประมาณ 1-5% ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้วัตถุดิบท้องถิ่น สร้างรายได้ให้ชุมชนด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอมนี้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการทดลองและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนจนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นบนฐานความยั่งยืน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์บาร์บอม, อัตลักษณ์และการพึ่งพาตนเอง, ชุมชนแห่งการเรียนรู้

^{๑, ๒} อาจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ Email: saowaluk_reu@cmru.ac.th

Learning Community: An Approach to Developing Bath Bomb Products from Community Agricultural Raw Materials to Create Identity and Self-Reliance

Saowaluk Reungsri^a Ratanaree Suttipong^b

Abstract

This academic article aims to study the development of bath bomb products using agricultural raw materials from the community of Samoeng Tai District, Chiang Mai Province, through a learning community. Macadamia oil was used as an ingredient in the products to create a unique identity and add value to the community's offerings. The macadamia nuts produced in the Samoeng Tai community are high-quality agricultural products. A study on macadamia oil revealed that it possesses higher antioxidant activity than standard substances when tested using DPPH and ABTS methods. Incorporating macadamia oil as an ingredient in bath bomb products, at an appropriate proportion of approximately 1-5% of the product weight, enhanced the efficacy of the products and, importantly, added value to local raw materials. This innovation generated income for the community through distinctive local products, which aligned with the community's self-reliant economic approach. The development of these bath bomb products results from the community's collaborative learning process in utilizing local resources and wisdom through experimentation and the exchange of knowledge both within and outside the community. This process has transformed Samoeng Tai into a learning community that continues to lead to sustainable local economic development.

Keywords: Bath bomb products, Identity and self-reliance, Learning community

^{a, b} Lecturer, Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University. Email: saowaluk_reu@cmru.ac.th

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ประเทศไทยซึ่งมีรากฐานสำคัญอยู่ที่ภาคการเกษตรและชุมชนชนบทกลับประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากชุมชนหลายพื้นที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท Tawanpreeda et al. (2021) กล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการพัฒนาชุมชนหมายถึงกลุ่มคนหรือชุมชนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ มีการสนับสนุนและผลักดันเพื่อก่อให้เกิดการสร้าง การถ่ายทอดและการใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ชุมชน โดยยึดพื้นที่และความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้สมาชิกในชุมชนรู้จักคิด วิเคราะห์ด้วยเหตุผล ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้คนในชุมชนฝึกฝนทักษะต่างๆ และการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาโดยให้มีบรรยากาศและบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายตาม ศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งเมื่อคนในชุมชนมีความรู้และทักษะแล้วจะสามารถพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความ เข้มแข็งและยั่งยืนได้

Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC, 2022) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากในหลายประเด็น ดังเช่นการสร้างโอกาสและกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน รวมทั้งยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นสินค้าพรีเมียมและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาชุมชนในระดับฐานราก โดยเฉพาะชุมชนชนบทที่เป็นฐานการผลิตทางเกษตรที่สำคัญ หากชุมชนเหล่านี้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็จะเป็นรากฐานที่มั่นคง (NESDC, 2022; Chankomut, 2025) สำหรับ Pimta and Siritakham (2021) ศึกษาการพัฒนาความยั่งยืนของชุมชน ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนตามตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นการ วางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโต การพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมจากวัตถุดิบการเกษตรท้องถิ่น เป็นตัวอย่างของนวัตกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ในชุมชน การนำเอาทรัพยากรเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ ไม่เพียงจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบเกษตร แต่ยังเป็นการสร้าง ความแตกต่างและอัตลักษณ์เฉพาะให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่ชื่นชอบผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือต้องการสนับสนุนสินค้าท้องถิ่น การ

คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ไม่เพียงจะสร้างรายได้จากการขายสินค้าเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การแปรรูป การบรรจุผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการขนส่งและการตลาด ซึ่งจะช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ให้กับผู้คนหลากหลายกลุ่มในชุมชน นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการที่รัฐวางนโยบายการพัฒนาแทนชุมชนเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ เนื่องจากผู้ที่ทราบถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ดีที่สุดคือคนในชุมชนเอง ดังนั้นแนวคิด "การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้" จึงเป็นแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาได้ตามความต้องการของชุมชน ด้วยการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นระบุปัญหา กำหนดวิธีแก้ไข ไปจนถึงขั้นตอนการติดตามผล เพื่อให้คนในชุมชนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาและนำความรู้มาใช้พัฒนาตนเองและชุมชน Chum-Un et al. (2024) ได้นำเสนอโมเดลธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกว่าธุรกิจกำลังดำเนินการอะไร คุณค่า ที่โดดเด่นจากตลาดที่ส่งมอบให้ลูกค้าคืออะไร รายได้มาจากช่องทางไหนบ้าง รวมถึงกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ความพยายามทางการตลาด ในการเข้าถึงพันธมิตรที่สามารถร่วมกันขับเคลื่อนงานด้วยกันได้ และต้นทุนที่ต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพมีอะไรบ้าง ดังนั้นโมเดลธุรกิจชุมชนต้องนำมาใช้ควบคู่กับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ เช่น กลยุทธ์ตราสินค้าและกลยุทธ์บรรจุภัณฑ์ กลยุทธ์ราคา ซึ่งเป็นการแสดงถึงภาพลักษณ์ของและคุณภาพสินค้า รวมถึงกลยุทธ์การจัดจำหน่ายในช่องทางตลาดสมัยใหม่ เช่น กลยุทธ์การขายออนไลน์ การบริหารโลจิสติกส์ในชุมชน การนำเอาโมเดลธุรกิจไปใช้ในทางปฏิบัติจะต้องมีการติดตามผลและการประเมินผลในการนำโมเดลธุรกิจไปใช้ ตลอดจนการเรียนรู้บริบทชุมชนอย่างเข้มข้นเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงใน พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบทางการเกษตรชุมชนเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยคนในชุมชนสามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัตถุดิบทางการเกษตรในชุมชนมาผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นจุดขาย ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บาสบอมของชุมชน ต.สะเมิงใต้ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เริ่มขึ้นจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่สนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีแกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน ชุมชนเปิดพื้นที่ให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และ

ประสบการณ์ในการแปรรูปวัตถุดิบการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีชุมชน และการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ตลอดจน จากการสัมภาษณ์ J. Chanruang (personal communication, May 15, 2024) ระบุว่าวิสาหกิจชุมชนจำนวน 15 ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนแล้ว การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพของชุมชน ในกรณีของชุมชนสะเมิงใต้ มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาหนุนเสริมในหลายด้าน อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้คำปรึกษาด้านวิชาการและวิจัย ช่วยพัฒนาสูตรและกรรมวิธีการผลิต รวมถึงเปิดพื้นที่ให้ชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ นักศึกษา และหน่วยงานศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือให้คำแนะนำด้านการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ช่วยปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัย ตลอดจนการส่งเสริมช่องทางการจำหน่าย แสดงให้เห็นถึงพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมจาก วัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยจะศึกษาผ่านกรณี ตัวอย่างการใช้องค์ประกอบและกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอม เพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของชุมชนตนเองต่อไป

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์

แนวคิดหลักทางสังคมศาสตร์ ศึกษาประเด็นแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การอนุรักษ์ภูมิปัญญา และการสร้างความสมดุลระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม Butsarakul (2023) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึงการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยชุมชน ในลักษณะเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงรากเหง้าและวิถีชีวิตในชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวคิดนี้สอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณธ์ชุมชนเพื่อสร้างอัตลักษณ์และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน การนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community หรือ PLC) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณธ์ชุมชนนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพและมูลค่าของผลิตภัณธ์ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ กระบวนการ PLC ในบริบทของการพัฒนาผลิตภัณธ์ชุมชนนั้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันแบบมืออาชีพ การเรียนรู้และชุมชน โดยการเรียนรู้ร่วมกันแบบมืออาชีพนั้น อาจอาศัย การศึกษาจากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน การศึกษาดูงานจากพื้นที่ต้นแบบที่ ประสบความสำเร็จ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนตนเอง PLC ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การรวมกลุ่มกันอย่างมืออาชีพ ของผู้ที่มีความรู้ความ เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาผลิตภัณธ์ 2) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และ 3) การมีส่วนร่วมของ คนในชุมชน ในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและความยั่งยืนในการ พัฒนา (Bureau of Teacher and Basic Education Personnel Development, Office of the Basic Education Commission, 2020)

Chaiyo et al. (2024) การพัฒนาผลิตภัณธ์วิสาหกิจชุมชนควรเริ่มจากระดับย่อย เช่น ครอบครัว จากนั้นขยายไปสู่ระดับชุมชน เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนให้ตระหนักเห็นถึง ความสำคัญและประโยชน์ ก่อนจะพัฒนาต่อยอดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและใหญ่ในที่สุด ในแต่ละ ขั้นตอนต้องอาศัยกระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกเพื่อให้ผลิตภัณธ์มีคุณภาพ ตอบสนองความ ต้องการของตลาด และสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน สภาพปัญหาชุมชนชนบทที่เป็นฐานการผลิต ทางการเกษตรยังขาดโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยี ทำให้ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลผลิตได้เท่าที่ควร อีกทั้งชุมชนยังขาดการบูรณาการองค์ความรู้และการเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่างๆ ใน การพัฒนาผลิตภัณธ์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของคนใน ชุมชนอย่างเป็นระบบ จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในมิติของการสร้างรายได้ การสืบสาน ภูมิปัญญา ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริงต่อไป

การมีส่วนร่วมของชุมชนสะเมิงใต้ เกิดขึ้นใน 2 รูปแบบหลักๆ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาผลิตภัณธ์ ได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัตถุดิบ การพัฒนาสูตรและกระบวนการ ผลิต ไปจนถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ ชุมชน และชาวบ้านที่มีความรู้เฉพาะด้าน นับเป็นการมีส่วนร่วมในเชิงลึกและเข้มข้น เนื่องจากชาวบ้านได้

เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ไม่ใช่เพียงแค่ให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นเท่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในภาพรวมของการพัฒนาชุมชน โดยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากคนทุกกลุ่มในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมในวงกว้างกว่าและมีความเข้มข้นน้อยกว่า เนื่องจากอาจเป็นการเข้าร่วมแบบไม่ต่อเนื่องและไม่ใช่ว่าหน้าที่หลักของทุกคน ในแง่ของบทบาทกลุ่มต่างๆ ในชุมชน Junveroad et al. (2024) และ Phetuthai (2025) พบว่ามีผู้นำชุมชนบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ ประสานความร่วมมือ และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นแกนหลักในการถ่ายทอดความรู้ ขับเคลื่อนกระบวนการผลิต และเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อีกทั้งพบกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในเรียนรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

แนวทางการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ชุมชนสะเมิงใต้ จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ชุมชน โดยเฉพาะทักษะการคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ การวางแผน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว แทนที่จะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นหลัก Smith and Akagawa (2009) กล่าวถึงการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยไม่ทำลายอัตลักษณ์ดั้งเดิม มีการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เช่น การใช้วัตถุดิบการเกษตรอย่างคุ้มค่า การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับขีดความสามารถของระบบนิเวศ เพื่อป้องกันปัญหาการใช้ทรัพยากรเกินศักยภาพหรือการขาดแคลนในอนาคตเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้

ผลิตภัณฑ์บารบอมเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบทางการเกษตรในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และมีมูลค่าเพิ่ม (Department of Intellectual Property, 2018) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมจึงเป็นโอกาสในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ตั้งแต่การรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ไปจนถึงการตลาดและการจัดจำหน่าย โดยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมในชุมชน ควรเริ่มจากการวิเคราะห์วัตถุดิบทางการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สมุนไพร เครื่องเทศ พืชผักสวนครัว ฯลฯ เพื่อคัดเลือกวัตถุดิบที่มีศักยภาพในการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จากนั้นจึงศึกษาและพัฒนาสูตรและกระบวนการผลิตที่เหมาะสม ทั้งในแง่ของคุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัย ซึ่งต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีความรู้ในด้านนี้ ร่วมกับการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐหรือนักวิชาการ (Department

of Community Development, 2020) นอกจากนี้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีเอกลักษณ์ และสื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบและตัดสินใจ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนอย่างแท้จริง และช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของตนเอง (Department of Industrial Promotion, 2017)

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นยังต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของคนในชุมชน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชนอย่างแท้จริง (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, 2019) ซึ่งหากทำได้สำเร็จจะนำมาซึ่งชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และยังสามารถสร้างการเรียนรู้ต่อยอดในการพัฒนาเรื่องอื่น ๆ ของชุมชนได้ต่อไปในอนาคต

อัตลักษณ์และคุณค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

การประยุกต์ใช้แนวคิดในชุมชน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการของกิจกรรมการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่สนใจพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทักษะ ประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย ศูนย์วิจัย ในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ เทคโนโลยี และการตลาดเพื่อสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชนถือเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่มีคุณค่าและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น เกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมาอย่างยาวนาน ผสมกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของคนในชุมชน ทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะโดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษกับความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นปัจจุบัน ทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่น การสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยสร้างการจดจำและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า (Jomyim et al., 2024; Suvarnakuta, 2024) อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์อาจมาจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เทคนิคการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ หรือลวดลายที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งการออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและมูลค่าของสินค้าได้ (Chum-Un et al., 2024) นอกเหนือจากอัตลักษณ์แล้ว ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังต้องมีคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคด้วย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของวัตถุดิบ ความประณีตในการผลิต ความคุ้มค่าของ

ราคา หรือแม้แต่คุณค่าทางจิตใจ เช่น ความภูมิใจในการใช้สินค้าไทย การมีส่วนช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น (Phontharaphong et al., 2025) การสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ทำได้หลายวิธี เช่น การคัดสรรวัตถุดิบชั้นดี การพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและใช้งานง่าย รวมถึงการสื่อสารคุณค่าเหล่านี้ไปยังผู้บริโภคอย่างชัดเจน

กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสังคม มีการนำวัตถุดิบการเกษตรในท้องถิ่น โดยเฉพาะน้ำมันแมคคาเดเมียที่มีคุณสมบัติโดดเด่น มาพัฒนาเป็นส่วนผสมหลักในผลิตภัณฑ์บารบอม ร่วมกับสมุนไพรท้องถิ่นอื่นๆ กระบวนการผลิตเกิดจากการเรียนรู้ ทดลอง และความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในและภายนอก ตลอดจนมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพผลิตภัณฑ์ García and López (2021) พบว่าความแท้ (authenticity) ของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องสมดุลระหว่างการรักษารัฐภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการปรับตัวให้เข้ากับตลาดสมัยใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลิตภัณฑ์บารบอมจากวัตถุดิบเกษตรในชุมชนเป็นอีกตัวอย่างของการสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าที่น่าสนใจ โดยการนำเอาสมุนไพรและพืชผลในท้องถิ่นมาใช้เป็นส่วนผสมหลัก จนได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกลิ่นหอมจากธรรมชาติ อ่อนโยนต่อผิว เหมาะสำหรับคนไทย การพัฒนาบารบอมชุมชนให้โดดเด่นยิ่งขึ้น อาจทำได้โดยการคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ปรับปรุงสูตรและกรรมวิธีการผลิต ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยและสื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ตลอดจนการเล่าเรื่องราวของสินค้าผ่านช่องทางการตลาดต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์

Williams (2019) อธิบายถึงอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนสะท้อนถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน โดยอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนมักสื่อสารเรื่องราวของท้องถิ่นผ่านวัสดุ ลวดลาย และกระบวนการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ นอกเหนือจากอัตลักษณ์แล้วผลิตภัณฑ์ชุมชนยังต้องมีคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคด้วย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของวัตถุดิบ ความประณีตในการผลิต ความคุ้มค่าของราคา หรือแม้แต่คุณค่าทางจิตใจ การสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ทำได้หลายวิธี เช่น การคัดสรรวัตถุดิบชั้นดี การพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและใช้งานง่าย รวมถึงการสื่อสารคุณค่าเหล่านี้ไปยังผู้บริโภคอย่างชัดเจน การนำทรัพยากรเกษตรท้องถิ่นมาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการเพิ่มคุณค่าและสร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณค่าทั้งในแง่ประโยชน์ใช้สอย คุณค่าทางโภชนาการทำให้ชุมชนสามารถผลิตสินค้าที่โดดเด่นและสามารถสร้างการจดจำจากผู้บริโภคได้

ผลิตภัณฑ์บารบอม

บารบอม (Bath Bomb) เป็นผลิตภัณฑ์อาบน้ำที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ปัจจุบันมีการพัฒนาสูตรและส่วนผสมให้หลากหลาย กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่นิยมใช้เพื่อการผ่อนคลายและบำรุงผิว ส่วนประกอบหลักของบารบอม ได้แก่ สารตัวเติม สารก่อฟอง สารให้ความชุ่มชื้น และสารแต่งกลิ่นและสี ซึ่งมีทั้งจากธรรมชาติและสังเคราะห์ นอกจากทำความสะอาดผิวแล้ว สารสกัดต่าง ๆ ยังมีคุณสมบัติช่วยผ่อนคลาย บำรุงผิว และขจัดสารพิษ

ปัจจุบันบารบอมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมในสถานเสริมความงามและแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากให้การอาบน้ำที่ผ่อนคลายและบำรุงผิวพรรณ ส่วนประกอบหลักของบารบอม ได้แก่ โซเดียมไบคาร์บอเนต และกรดซิตริก ซึ่งทำปฏิกิริยากันเมื่อละลายน้ำ ก่อให้เกิดฟองและคาร์บอนไดออกไซด์ นอกจากนี้ บารบอมยังมีส่วนผสมของสมุนไพรและสารสกัดจากธรรมชาติ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบำรุงผิวและให้กลิ่นหอม การผลิตบารบอมโดยใช้สารสกัดจากสมุนไพรท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ เนื่องจากช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้วัตถุดิบทางการเกษตรในชุมชน พืชสมุนไพรหลายชนิดมีคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อผิวพรรณ การใช้สมุนไพรในชุมชนมักอิงกับภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ซึ่งปัจจุบันได้รับการยืนยันคุณสมบัติทางการแพทย์แล้ว (Allen & Hatfield, 2004) เช่น ใบสะระแหน่มีสารต้านอนุมูลอิสระและแบคทีเรีย, ใบสะเดามีฤทธิ์ด้านการอักเสบและต้านเชื้อแบคทีเรีย, ใบกะเพรามีคุณสมบัติปรับสมดุลและผ่อนคลาย, กลีบกุหลาบอุดมไปด้วยสารต้านอนุมูลอิสระและกรดไขมันที่ช่วยบำรุงผิว, ตะไคร้มีน้ำมันหอมระเหยที่มีฤทธิ์ต้านแบคทีเรียและต้านการอักเสบและน้ำผึ้งที่มีคุณสมบัติเป็นสารให้ความชุ่มชื้นและต้านการอักเสบ สมุนไพรในชุมชนหลายชนิดมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นยาสมัยใหม่ การศึกษาสมุนไพรแบบบูรณาการที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ช่วยให้เข้าใจกลไกการออกฤทธิ์และคุณสมบัติของสมุนไพรได้ดีขึ้น

Miller (2020) อธิบายว่าการเลือกสมุนไพรสำหรับบารบอมต้องพิจารณาทั้งคุณสมบัติทางเภสัชกรรมและความคงตัวของสารสำคัญเมื่อสัมผัสกับกรดซิตริกและโซเดียมไบคาร์บอเนต สมุนไพรแห้งที่บดละเอียดจะให้การกระจายตัวที่ดีกว่าในส่วนผสมของบารบอม และช่วยลดปัญหาการเกิดตะกอนในอ่างอาบน้ำ อัตราส่วนที่เหมาะสมของสมุนไพรในบารบอมคือ 5-10% ของน้ำหนักรวม เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพที่ดีโดยไม่รบกวนการจับตัวของผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนการผลิตบารบอมเริ่มจากการสกัดสารจากวัตถุดิบสมุนไพรจากนั้นนำมาผสมกับโซเดียมไบคาร์บอเนต กรดซิตริก และแป้ง ซึ่งช่วยให้บารบอมคงรูป ก่อนอัดเป็นก้อนกลมและทิ้งไว้ให้แห้งสนิท ผู้ผลิตควรควบคุมปริมาณสารสำคัญและคุณภาพของบารบอมให้สม่ำเสมอ ทั้งลักษณะทางกายภาพ ค่าความเป็นกรด-ด่าง เวลาในการเกิดฟอง และการระคายเคืองต่อผิวหนัง อย่างไรก็ตาม การนำสมุนไพร

มาใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางยังมีข้อท้าทาย ทั้งในแง่การคัดเลือกวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพ และความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ผลิตควรระมัดระวังในการเลือกใช้สมุนไพรให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการทดสอบความปลอดภัย และติดตามแจ้งส่วนประกอบอย่างครบถ้วน เพื่อป้องกันปัญหาการแพ้หรือระคายเคืองจากการใช้ผลิตภัณฑ์ Thompson et al. (2023) ทดสอบสมุนไพร 15 ชนิดในสูตรบารบอมพบว่าลาเวนเดอร์ คาโมมายล์ และโรสแมรี่ให้ผลดีที่สุดในการคงสภาพสารสำคัญและประสิทธิภาพต่อผิว จากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการของชุมชนสะเมิงได้พบการนำน้ำมันแมคคาเดเมียเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์บารบอม พบว่าหลังการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ให้พองที่นุ่มและละเอียดและพองมีคุณสมบัติคงตัวอยู่นาน

นอกจากการขั้นตอนการผลิตและการเลือกวัตถุดิบส่วนผสมของสมุนไพร ควรพิจารณาถึงความยั่งยืนของแหล่งวัตถุดิบ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมให้แก่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในระยะยาว บารบอมจากสมุนไพรท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจสำหรับผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติ และช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากได้เป็นอย่างดี

การนำน้ำมันแมคคาเดเมียมาชุมชนสะเมิงได้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์บารบอม

ชุมชนสะเมิงได้ จ.เชียงใหม่ ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมโดยใช้น้ำมันแมคคาเดเมียซึ่งเป็นวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนผสม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร แมคคาเดเมียเป็นผลไม้เมืองหนาวที่ปลูกได้ดีในพื้นที่สูงของอำเภอสะเมิง ผลผลิตคือเมล็ดที่เมื่อสกัดจะได้น้ำมันคุณภาพดี อุดมด้วยสารอาหารและสารต้านอนุมูลอิสระ จึงนิยมนำมาเป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องสำอางเพื่อสุขภาพ

Nock and Henry (2019) พบว่า น้ำมันแมคคาเดเมียมีกรดโอเลอิกสูงถึง 65% และกรดปาล์มิโตเลอิกประมาณ 20% ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ยากในน้ำมันพืชชนิดอื่น อีกทั้งน้ำมันแมคคาเดเมียมีจุดเด่นคือการดูดซึมเข้าสู่ผิวได้ดีเยี่ยม เนื่องจากมีโครงสร้างโมเลกุลที่คล้ายกับไขมันธรรมชาติในผิวหนังมนุษย์ น้ำมันแมคคาเดเมียมีคุณสมบัติโดดเด่นในการบำรุงผิว เนื่องจากอุดมไปด้วยกรดไขมันไม่อิ่มตัวเชิงเดี่ยว โดยเฉพาะกรดโอเลอิก ซึ่งมีโครงสร้างคล้ายกับน้ำมันบนผิว ทำให้ซึมซาบเข้าผิวได้ดี ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้น เพิ่มความยืดหยุ่น ลดการอักเสบและระคายเคือง นอกจากนี้ น้ำมันแมคคาเดเมียยังมีวิตามินอีและสารประกอบฟีนอลิกที่มีคุณสมบัติต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยชะลอริ้วรอยและปกป้องผิวจากมลภาวะ จึงเป็นส่วนผสมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์บำรุงผิว

Shuai et al. (2021) วิเคราะห์พบว่า น้ำมันแมคคาเดเมียมีวิตามินอีในรูปของโทโคเฟอรอลสูง โดยเฉพาะแอลฟา-โทโคเฟอรอลซึ่งมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระที่ดีเยี่ยม และน้ำมันแมคคาเดเมียมีสารประกอบฟีนอลิกที่ช่วยปกป้องผิวจากรังสี UV และชะลอการเสื่อมสภาพของเซลล์ผิว ดังนั้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นอย่างน้ำมันแมคคาเดเมีย นอกจากจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิตเกษตรแล้ว ยังเป็นการ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนได้อีกทางหนึ่ง การผสมน้ำมันแมคคาเดเมียลงในบารบอมจึงเป็นการเพิ่มคุณค่าในการบำรุงผิว พร้อมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้วัตถุดิบเกษตร สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น อีกทั้งผลิตภัณฑ์บารบอมจากน้ำมันแมคคาเดเมียจึงเป็นนวัตกรรมที่จะช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมจากสมุนไพรไทยกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในชุมชนต่างๆ Charoensuk and Suwanpetch (2022) ชี้ให้เห็นว่าสมุนไพรไทยหลายชนิดมีศักยภาพสูงในการนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สปา โดยเฉพาะกลุ่มสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหย เช่น ตะไคร้ มะกรูด และขิง ซึ่งนอกจากจะให้กลิ่นหอมแล้ว ยังมีสรรพคุณในการบำรุงผิวอีกด้วย การเลือกใช้สมุนไพรท้องถิ่นไม่เพียงช่วยลดต้นทุนการผลิต แต่ยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างโดดเด่น

นอกจากน้ำมันแมคคาเดเมียแล้ว ผลิตภัณฑ์บารบอมยังมีส่วนผสมจากวัตถุดิบท้องถิ่นอื่นๆ เช่น กากกาแฟ กลีบกุหลาบแห้งอินทรีย์ ซึ่งช่วยเพิ่มสรรพคุณบำรุงผิว ให้กลิ่นหอมจากธรรมชาติ และมีความสมบัติอ่อนคลายเป็นวัตถุดิบที่หาได้ในชุมชน การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นผนวกกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการสื่อสารเรื่องราวที่โดดเด่น จะช่วยสร้างอัตลักษณ์และมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์มากขึ้น การพัฒนาบารบอมจากน้ำมันแมคคาเดเมียและสมุนไพรท้องถิ่นของชุมชนสะเมิงใต้ เป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในท้องถิ่น ผ่านกระบวนการคัดเลือกวัตถุดิบ การออกแบบสูตร การสร้างอัตลักษณ์และเรื่องราว ไปจนถึงการสร้างเครือข่ายการผลิตภายในชุมชน ซึ่งช่วยยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและอนุรักษ์ภูมิปัญญาการแปรรูปผลผลิตให้คงอยู่ได้ในระยะยาว หากขยายผลแนวทางนี้ไปยังชุมชนอื่น ๆ ควบคู่กับการพัฒนามาตรฐานสินค้า ก็จะเป็นหนทางในการสร้างรายได้และกระจายความเจริญสู่ชุมชนฐานรากได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป (Dhianam et al., 2025)

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ น้ำมันแมคคาเดเมียชุมชนสะเมิงใต้

ชุมชนสะเมิงใต้มีผลผลิตทางการเกษตรที่โดดเด่น นั่นคือต้นแมคคาเดเมียคุณภาพดี ซึ่งนอกจากจะสามารถจำหน่ายผลผลิตสดได้แล้ว ยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม กลายเป็นสินค้าประจำชุมชนและสร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นอีกด้วย หนึ่งในผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแมคคาเดเมียที่น่าสนใจ คือ น้ำมันแมคคาเดเมีย ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์หลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ เนื่องจากอุดมไปด้วยกรดไขมันดี หรือด้านความงาม เพราะมีกรดปาล์มมิโตเลอิกสูง ช่วยบำรุงและรักษาผิวพรรณให้ชุ่มชื้น ชะลอวัย จึงนิยมนำไปเป็นส่วนผสมในเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวต่างๆ นอกจากนี้คุณประโยชน์ที่หลากหลายแล้ว น้ำมันแมคคาเดเมียยังมีศักยภาพในการสร้างรายได้และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้น ชุมชนสะเมิงใต้จึงควรให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนาน้ำมัน

แมคคาเดเมีย เพื่อใช้ประโยชน์จากการปลูกแมคคาเดเมียอย่างรอบด้าน ทั้งด้านโภชนาการ สุขภาพ ความงาม และเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

นักวิจัยของโครงการนำน้ำมันแมคคาเดเมียของชุมชนบ้านตำบลสะเมิงใต้มาทำการทดสอบคุณภาพ 2 วิธี เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพในการนำไปใช้งาน โดยวิธีการทดลอง การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH radical scavenging และการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี ABTS⁺⁺

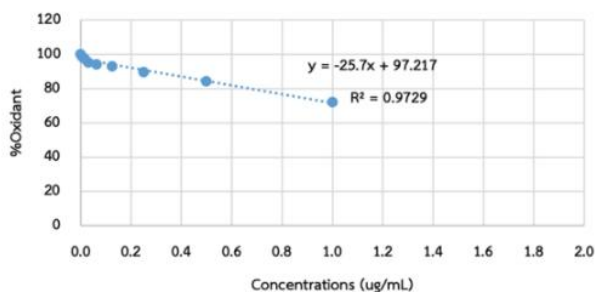
ผลการทดลองพบว่า

1. ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH radical scavenging จากการทดสอบพบว่า น้ำมันแมคคาเดเมียมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH มีค่า IC_{50} เท่ากับ 1.84 ± 0.03 mg/ml ในขณะที่วิตามินซีมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH มีค่า IC_{50} เท่ากับ 5.47 ± 0.07 mg/ml ซึ่งน้ำมันแมคคาเดเมียมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH สูงกว่าวิตามินซี (สารมาตรฐาน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยน้ำมันแมคคาเดเมียมีค่า IC_{50} ที่ดีกว่าวิตามินซี (สารมาตรฐาน) 2.97 เท่า

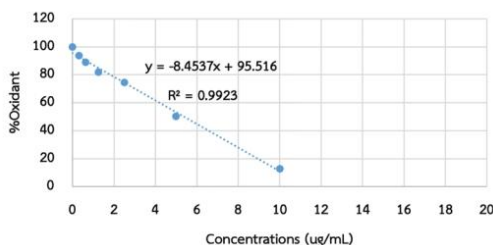
ตารางที่ 1 ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH ของน้ำมันแมคคาเดเมีย

ตัวอย่างที่ทดสอบ	ความเข้มข้นที่สามารถต้านอนุมูลอิสระ DPPH ได้ร้อยละ 50 (IC_{50} ; mg/ml)
น้ำมันแมคคาเดเมีย	1.84 ± 0.03
วิตามินซี (สารมาตรฐาน)	5.47 ± 0.07

หมายเหตุ : ค่าที่แสดงเป็นผลจากการทดลองซ้ำ 3 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย $\pm$ S.D.)

ภาพที่ 1 เปอร์เซนต์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH และความเข้มข้นของน้ำมันแมคคาเดเมีย

ภาพที่ 2 เปอร์เซ็นต์ต้านอนุมูลอิสระ DPPH และความเข้มข้นของ
สารมาตรฐานวิตามินซี

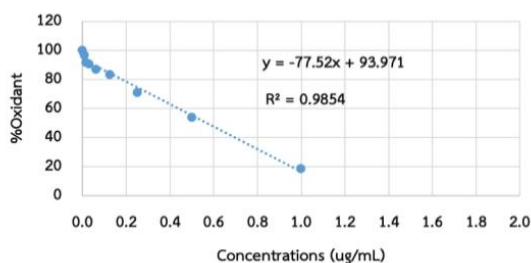
2. ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี ABTS^{•+}

จากการทดสอบพบว่า น้ำมันแมคคาเดเมียมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS^{•+} มีค่า IC₅₀ เท่ากับ 0.57±0.1 mg/ml ในขณะที่วิตามินซีมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS^{•+} มีค่า IC₅₀ เท่ากับ 4.33±0.1 mg/ml ซึ่งน้ำมันแมคคาเดเมียมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS^{•+} สูงกว่า Trolox (สารมาตรฐาน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยน้ำมันแมคคาเดเมียมีค่ามีค่า IC₅₀ ที่ดีกว่า Trolox (สารมาตรฐาน) 7.60 เท่า

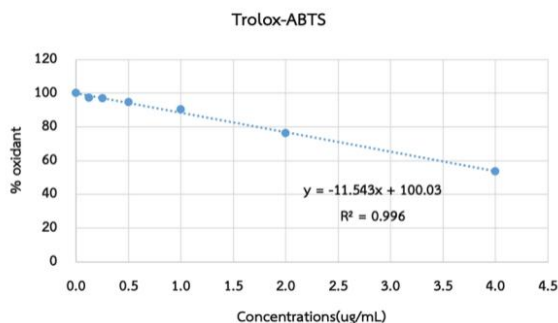
ตารางที่ 2 ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS^{•+} ของน้ำมันแมคคาเดเมีย

ตัวอย่างที่ทดสอบ	ความเข้มข้นที่สามารถต้านอนุมูลอิสระ ABTS ^{•+} ได้ร้อยละ 50 (IC ₅₀ ; mg/ml)
น้ำมันแมคคาเดเมีย	0.57±0.1
Trolox (สารมาตรฐาน)	4.33±0.1

หมายเหตุ : ค่าที่แสดงเป็นผลจากการทดลองซ้ำ 3 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย ± S.D.)

ภาพที่ 3 เปอร์เซ็นต์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS^{•+} และความเข้มข้นของน้ำมันแมคคาเดเมีย

ภาพที่ 4 เปอร์เซ็นต์ต้านอนุมูลอิสระ ABTS⁺⁺ และความเข้มข้นของสารมาตรฐาน

จากผลการทดสอบในห้องปฏิบัติการพบว่าน้ำมันแมคคาเดเมียของชุมชนตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีคุณสมบัติโดดเด่นในการต้านอนุมูลอิสระ โดยมีประสิทธิภาพสูงกว่าสารมาตรฐานอย่างวิตามินซี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านสุขภาพและความงามของน้ำมันแมคคาเดเมียชุมชนนี้ ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ด้วยศักยภาพและคุณค่าที่หลากหลายของน้ำมันแมคคาเดเมีย ชุมชนสะเมิงใต้จึงควรให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ประโยชน์จากการปลูกแมคคาเดเมียอย่างรอบด้าน การสร้างจุดเด่นให้กับผลผลิตของชุมชนจึงมีความสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านในระยะยาว

การนำน้ำมันแมคคาเดเมียชุมชนทำผลิตภัณฑ์บารบอม

Hanum et al. (2019) พบว่าน้ำมันแมคคาเดเมียในรูปแบบนโนครีมมีประสิทธิภาพในการต้านวัยดีกว่าครีมทั่วไป โดยช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นของผิวและลดริ้วรอยได้อย่างมีนัยสำคัญ แมคคาเดเมียเป็นพืชชนิดถั่ว มีคุณค่าทางโภชนาการสูงโดยมีกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูง ไม่มีคลอ เรสเตอรอลจึงช่วยลดไขมันในเลือดได้ดี นอกจากบริโภคแล้วยังสามารถสกัดเป็นน้ำมันที่ใช้เป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางที่ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นและความอ่อนเยาว์ การแปรรูปแมคคาเดเมียจะให้การทำแห้งเพื่อลดความชื้นทิ้งไปก่อนหลังจากนั้นจะกะเทาะเปลือกออกแล้วนำเมล็ดมาแปรรูปโดยการคั่ว การทอด หรือการอบ น้ำมันแมคคาเดเมียเป็นน้ำมันบำรุงผิวที่ได้รับความนิยมในผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม เนื่องจากอุดมไปด้วยกรดไขมันที่จำเป็นต่อผิวหนัง ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้น และชะลอวัย น้ำมันแมคคาเดเมียที่ความเข้มข้น 5% ในแผ่นมาสก์หน้าสามารถช่วยปรับปรุงความยืดหยุ่นของผิวได้ และการใช้น้ำมันแมคคาเดเมียในผลิตภัณฑ์ดูแลผิวช่วยลดการอักเสบและปกป้องผิวจากความเสียหายจากรังสียูวีได้ ชุมชนจึงได้นำน้ำมันแมคคาเดเมียมาเป็นส่วนผสมในการทำบารบอม เพราะมีกรดปาล์มิโตเลอิกสูง ซึ่งมีโครงสร้างใกล้เคียงกับไขมันผิวหนัง ซึมซาบเข้าสู่ผิวได้ดีและช่วยเสริมเกราะป้องกันผิว อีกทั้งอุดมไปด้วยวิตามินอีและสารต้านอนุมูลอิสระ ที่ช่วยชะลอวัยและลดความหมองคล้ำของผิว ในการนำ

น้ำมันแมคคาดีเมียมาผลิตบารบอมภายในชุมชน ควรใช้ปริมาณประมาณ 1-5% ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการบำรุงผิวที่ดี โดยไม่ทำให้บารบอมมีความมันเกินไป และควรคำนึงถึงการควบคุมคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมผสมน้ำมันแมคคาดีเมียโดยชุมชน ไม่เพียงช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตแมคคาดีเมียท้องถิ่น แต่ยังสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์เพื่อความงามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและเศรษฐกิจภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยภูมิปัญญาการแปรรูปผลผลิตการเกษตรท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าสูงสุด ผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์บารบอมน้ำมันแมคคาดีเมียชุมชนสะเมิง จึงช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน สร้างงานและรายได้ให้คนในท้องถิ่น เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนส่งผลให้ชุมชนสะเมิงได้กลายเป็นตัวอย่างของการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ซึ่งหากขยายผลได้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึง

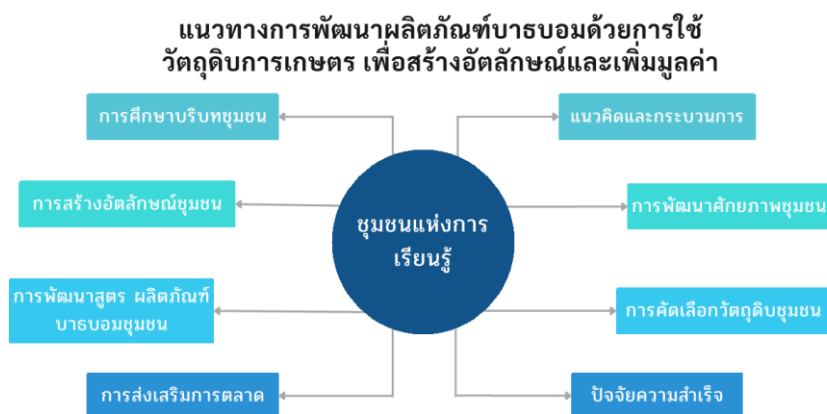

ภาพที่ 6 กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบชุมชน

บทสรุป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอมจากวัตถุดิบธรรมชาติกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Tiwaskar et al., 2024) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอมด้วยการใช้วัตถุดิบการเกษตรชุมชน เพื่อสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่า เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ได้ด้วยตนเอง ผลจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นเฉพาะถิ่นนี้ ไม่เพียงจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบทางการเกษตร แต่ยังก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ และรักษาภูมิปัญญาการแปรรูปผลผลิตของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืนของชุมชน

ในกรณีศึกษาของชุมชนสะเมิงใต้จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและเป็นเจ้าของประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง หากสามารถขยายผลรูปแบบนี้ไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมเรื่องการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างแบรนด์ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางที่หลากหลาย การสร้างเรื่องราวเพื่อดึงดูดลูกค้าและสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ก็จะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้เติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 7 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอม
ด้วยการใช้วัตถุดิบการเกษตรชุมชน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์บาธบอมของชุมชนสะเมิงใต้ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการนำวัตถุดิบการเกษตรท้องถิ่นที่มีศักยภาพ อย่างน้ำมันแมคคาเดเมียที่สกัดจากผลผลิตคุณภาพสูง ซึ่งมีสารต้านอนุมูลอิสระในปริมาณมาก มาใช้เป็นส่วนผสมหลักในผลิตภัณฑ์ ร่วมกับการใช้วัตถุดิบการเกษตรอื่นๆ ในท้องถิ่น เช่น กลีบบุหลาบแห้งอินทรีและกากกาแฟ มาเป็นส่วนประกอบเสริม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ ทดลอง และความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในและการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา องค์กรวิจัย หรือภาคธุรกิจ ในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น การดำเนินการดังกล่าวล้วนสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มีฐานมาจากการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันมาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกัน การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนเท่านั้น (Wenger, 1998) ปัจจัยความสำเร็จที่โดดเด่นของชุมชนแห่งการเรียนรู้ของชุมชนสะเมิงใต้ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เข้มข้น ขณะที่หลายชุมชนพึ่งพาการถ่ายทอดความรู้จากภายนอกเป็นหลัก ชุมชนสะเมิงใต้ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้จากภายในผ่านการทดลองและพัฒนาร่วมกันของคนในชุมชน พร้อมกับการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกอย่างสมดุล ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและชุมชนเป็นเจ้าของกระบวนการอย่างแท้จริง ตลอดจนการมีวัตถุดิบเฉพาะถิ่นที่มีศักยภาพสูงเพราะไม่ใช่ทุกชุมชนที่จะมีพืชเศรษฐกิจพรีเมียมอย่างแมคคาเดเมีย และชุมชนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่สมดุล ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่ อีกทั้งยังมุ่งเน้นตลาดเฉพาะกลุ่ม กรณีศึกษาชุมชนสะเมิงใต้จึงเป็นตัวอย่างของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนรูปแบบใหม่ที่ไม่ได้เดินตามเส้นทางเดิมๆ แต่สร้างความแตกต่างด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงของท้องถิ่น ผนวกกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวทางที่ชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. รัฐบาลควรจัดตั้งกองทุนเฉพาะเพื่อสนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงในชุมชน โดยเป็นงบประมาณที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน และมีความคล่องตัว เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2. กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรร่วมมือกันสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ระดับประเทศสำหรับให้ชุมชนต่างๆ ได้มาแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี และข้อมูลเชิงลึกต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำเพื่อยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันอย่างก้าวกระโดด

3. หน่วยงานรัฐควรผลักดันนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษาในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยให้ทุนวิจัย จัดหาผู้เชี่ยวชาญ สร้างห้องปฏิบัติการร่วม และอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เพื่อร่วมกันสร้างนวัตกรรม พัฒนาคุณภาพ และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

4. กำหนดนโยบายสนับสนุนให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบการเกษตรในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า โดยผลักดันการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า สนับสนุนงบประมาณในการปลูกและดูแลวัตถุดิบหลัก ให้ความรู้ในการใช้อย่างยั่งยืน พร้อมสร้างแรงจูงใจด้านการตลาด เพื่อสร้างรายได้และรักษาฐานทรัพยากรไปพร้อมกัน

5. ภาครัฐควรวางนโยบายเสริมสร้างศักยภาพชุมชน โดยมีแผนพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจแบบครบวงจร ทั้งการผลิต การตลาด การเงิน การสร้างแบรนด์ ฯลฯ มีที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือ พร้อมผลักดันมาตรการสนับสนุนต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อยอด

1. ศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาดในระยะยาว พร้อมแนวทางการปรับตัวของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อตอบโจทย์ผู้บริโภคในอนาคต ทั้งรูปแบบ คุณภาพ บรรจุภัณฑ์ ช่องทางจำหน่าย รวมถึงแผนรับมือความท้าทายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

2. ศึกษาความยั่งยืนของวัตถุดิบและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อหาทางสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากร การสร้างรายได้ และการรักษาระบบนิเวศ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน และลดการสร้างของเสีย พร้อมแนวทางการปลูกทดแทนอย่างเป็นระบบ

3. วิจัยและพัฒนาสูตรหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากวัตถุดิบเดียวกัน เพื่อเพิ่มมูลค่า ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาผลิตภัณฑ์ชนิดเดียว ตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย และสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง

4. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสกัดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

โดยสรุป หากมีการนำแนวทางดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจฐานรากของประเทศต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Allen, D. E., & Hatfield, G. (2004). *Medicinal plants in folk tradition: An ethnobotany of Britain and Ireland*. Timber Press.
- Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. (2019). *Model community development plan for agriculture* [In Thai]. BAAC.
- Bureau of Teacher and Basic Education Personnel Development, Office of the Basic Education Commission. (2020). *Training manual for the committee driving the PLC (professional learning community) process to educational institutions at the educational service area office level* [In Thai]. Ministry of Education.
- Butsarakul, T. (2023). Community lifelong learning management to create a learning community [In Thai]. *Journal of Local Management and Innovation*, 5(7), 448–463.
- Chankomut, P. (2025). Collaboration between government and community in reducing economic inequality through vocational training programs to elevate households with income below basic needs criteria in North Takuk Subdistrict, Wiphawadi District, Surat Thani Province [In Thai]. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 27(2), 77–99.
- Chaiyo, S., Pongsiri, P., & Wattanakomol, S. (2024). Strategy for developing the potential of community enterprises in product production groups towards sustainable growth. *International Journal of eBusiness and eGovernment Studies*, 16(1), 145–161.
- Charoensuk, S., & Suwanpetch, W. (2022). *Thai herbs: From wisdom to community product innovation (3rd ed.)* [In Thai]. Chulalongkorn University Press.

- Chum-Un, M., La-onsri, W., La-onsri, W., Dangviroon, P., Sornsi, S., Jaikaew, A., Saipang, J., & Suwannapirom, P. (2024). Marketing promotion of community based tourism and local products through brand, storytelling, identity and business model of Pa Miang Sub-District, Doi Saket District, Chiang Mai Province [In Thai]. *Journal of Accountancy and Management*, 16(4), 87–104.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/266835>
- Department of Community Development. (2020). *Facilitator's manual for community product development project process* [In Thai]. Ministry of Interior.
- Department of Industrial Promotion. (2017). *Innovation in product development* [In Thai]. Department of Industrial Promotion, Ministry of Industry.
- Department of Intellectual Property. (2018). *Creative economy* [In Thai]. Ministry of Commerce.
- Dhianam, N., Kwannate, J., & Rungsiri, A. (2025). Local economy: Creating community innovation from green-blue local enterprise management [In Thai]. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 27(1), 110–129.
- García, M., & López, A. (2021). Authenticity and place-based products: Building community brand identity through traditional crafts. *Journal of Rural Studies*, 82, 234-248.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.015>
- Hanum, T. I., Laila, L., Sumaiyah, S., & Syahrina, E. (2019). Macadamia nuts oil in nanocream and conventional cream as skin anti-aging: A comparative study. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 7(22), 3917-3920.
<https://doi.org/10.3889/oamjms.2019.530>
- Jomyim, T., Luangpipat, T., & Naiyananon, P. (2024). Identity creating and community products development to combine cultural tourism routes of Tai-Khrang (Lao Khrang) ethnic group in Nakhon Sawan Province [In Thai]. *Journal of Arts Management*, 8(1), 57–78.
- Junveroad, V., Rueanphongphun, P., & Sabaisuk, N. (2024). Upgrading the community economy through product development under local identity. *Journal of the Association of Researchers*, 29(4), 148-161.

- Miller, R. D. (2020). *Natural bath bombs: A complete guide to crafting herbal and aromatic bath products*. Storey Publishing.
- Nock, C. J., & Henry, R. J. (2019). *Macadamia: Biology, production and uses of Australia's premier nut*. CABI Publishing.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *The thirteenth national economic and social development plan (2023–2027)* [In Thai]. https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/02/article_file_20230615134223.pdf
- Phetuthai, K. (2025). Strong community and industrial conflict management in Khlong Tha Chang Community, Surat Thani [In Thai]. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 27(1), 22–48.
- Phontharaphong, Y., Siripithakul, A., Patkumh, S., Munvichachai, B., & Munvichachai, S. (2025). Knowledge management from local wisdom about wickerwork with water hyacinth for creating identities of the communities' products and commercially generating incomes [In Thai]. *Parichart Journal*, 38(2), 442–458.
- Pimta, L., & Siritakham, R. (2021). Product development from local wisdom to increase an efficiency of community management based on sustainability concept in Ban Ma Yang community, Thawat Buri District, Roi Et Province [In Thai]. *Journal of Community Development and Life Quality*, 9(3), 465–473.
- Shuai, X., Dai, T., Chen, M., Liang, R., Du, L., Chen, J., & Liu, C. (2021). Comparative study of chemical compositions and antioxidant capacities of oils obtained from 15 macadamia (*Macadamia integrifolia*) cultivars in China. *Foods*, 10(5), 1031. <https://doi.org/10.3390/foods10051031>
- Smith, L., & Akagawa, N. (Eds.). (2009). *Safeguarding intangible cultural heritage: Challenges and approaches*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203862063>
- Suvarnakuta, K. (2024). Community enterprise strengthening: Case study of indigenous food entrepreneurs in Rayong Province [In Thai]. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 26(2), 162–182.
- Tawanpreeda, C., Rabeabdee, P., Saeyang, R., Nobnop, W., Thasanapremsin, S., Thitiyotsak, A., & Phutiariyawat, J. (2021). Learning community and community development

- [In Thai]. *Journal of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University*, 1(2), 97-112.
- Thompson, E., Rodriguez, J., & Chen, L. (2023). Herbal bath bombs: Formulation strategies and evaluation of skin benefits using natural plant extracts. *International Journal of Cosmetic Science*, 45(3), 412-428. <https://doi.org/10.1111/ics.12847>
- Tiwaskar, G. H., Mahure, P., Mowade, P., Tiwari, A., Sawarkar, K., & Pise, A. G. (2024). Formulation and evaluation of muscle relaxant bath bombs containing neem oil. *International Journal of Pharmaceutical Sciences*, 1(8), 1-15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10968571>
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.
- Williams, S. (2019). *Craft and community identity: Cultural heritage in local products*. Routledge.